

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Kraków dnia 21 października 2015 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie, Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Wojciech Żukowski

Protokolant: starszy protokolant Marzena Stępkowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 14 października 2015 r. w Krakowie

sprawy z powództwa J. P. (1)

przeciwko A. P.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanej A. P. na rzecz powoda J. P. (1) kwotę 164.964 zł (słownie: sto sześćdziesiąt cztery tysiące dziewięćset sześćdziesiąt cztery złote) z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 19 lutego 2014 r. do dnia zapłaty,

II. w pozostałym zakresie powództwo oddala,

III. zasądza od pozwanej A. P. na rzecz powoda J. P. (1) kwotę 4.331 zł. (słownie: cztery tysiące trzysta trzydzieści jeden złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania,

IV. nakazuje ściągnąć od powoda J. P. (1) z roszczenia zasądzonego w pkt I na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie kwotę 2.985 zł (słownie: dwa tysiące dziewięćset osiemdziesiąt pięć) tytułem nieobciążających pozwanej części tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa kosztów sądowych,

V. nakazuje ściągnąć od pozwanej A. P. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie kwotę 11.939 zł (słownie: jedenaście tysięcy dziewięćset trzydzieści dziewięć) tytułem nieobciążających powoda części tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa kosztów sądowych.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 12 listopada 2013 r. powód J. P. (1) wniósł o zasądzenie od pozwanej A. P. kwoty 207.083,50 zł tytułem zachowku z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty i o zasądzenie zwrotu kosztów procesu.

Na uzasadnienie pozwu powołał, że w dniu 22 października 2006 r. zmarła jego matka W. P.. Spadek po W. P. w całości na podstawie testamentu z dnia 22 lipca 2004 r. nabyła pozwana A. P. – córka M. G.. W testamencie testatorka nałożyła na pozwaną tytułem zapisu obowiązek ustanowienia na rzecz powoda prawa użytkowania części nieruchomości objętej księgą wieczystą KW nr (...) ograniczonego do jednego pokoju znajdującego się na wprost od głównego wejścia oraz korzystania z wszystkich przynależności. Powód stoi jednak na stanowisku, że zapis nie może prowadzić do zmniejszenia należnego zachowku, bowiem opisany pokój nie istnieje, a pozwana uczyniła z niego część salonu z kominkiem.

W skład spadku po spadkodawczyni stanowiącego podstawę obliczenia wysokości zachowku wchodzi:

- nieruchomości gruntowa objęta księgą wieczystą nr (...) składająca się z działki nr (...) o pow. (...) ha oraz działki nr (...) o pow. (...) ha zabudowanej budynkiem mieszkalnym przy ul. (...),

- nieruchomości gruntowa objęta księgą wieczystą nr (...) składająca się z działki nr (...) o pow. (...) ha, której własność wpisana jest na rzecz A. K. na podstawie umowy darowizny z dnia 22 lipca 2004 r.; darczyńcami byli spadkodawczyni i jej małżonek zatem doliczeniu podlega (...) wartości nieruchomości,

- nieruchomości gruntowa objęta księgą wieczystą nr (...) składająca się z działki nr (...) o pow. (...) ha oraz działki nr (...) o pow. (...) ha, której własność wpisana jest na rzecz A. K., T. K. i K. K. na podstawie umowy darowizny z dnia 29 marca 1995 r. (Rep. A (...)) i doliczeniu podlega (...) wartości nieruchomości,

- darowizna środków pieniężnych pozyskanych ze sprzedaży I. i J. C. nieruchomości stanowiącej działkę nr (...) o pow. (...), a otrzymane środki pieniężne zostały przekazane na budowę domu A. K..

W dacie otwarcia spadku spadkobiercami ustawowymi po W. P. był J. P. (2) – mąż i dzieci : A. K., M. G. i J. P. (1). Udział, jaki by przypadł powodowi przy dziedziczeniu ustawowym wynosiłby (...) Powód jest całkowicie niezdolny do pracy i do samodzielnej egzystencji. Zatem należy mu się (...) wartości udziału spadkowego.

W złożonej w dniu 3 marca 2014 r. odpowiedzi na pozew pozwana A. P. wniosła o oddalenie powództwa i o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych.

Pozwana wniosła w pierwszej kolejności o oddalenie powództwa na podstawie art. 82 k.c., z uwagi na fakt, że w chwili udzielania pełnomocnictwa powód pozostawał w stanie uniemożliwiającym świadome i swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli i taka czynność prawna jest bezwzględnie nieważna.

Dalej podniosła, że powołując pozwaną do spadku, spadkodawczyni wyraziła wdzięczność za opiekę aż do śmierci oraz pomoc świadczoną przez wnuczkę jej samej oraz powodowi J. P. (1). Pozwana przez całe życie zamieszkiwała wraz z matką oraz spadkodawczynią i pomagała babci finansowo, jak i przez codzienną pomoc. Powód zaś nie interesował się sprawami domu rodzinnego, zdrowiem matki, bowiem nadużywał alkoholu. Czyniąc zadość zasadom współżycia społecznego, testatorka nałożyła na spadkobierczynię tytułem zapisu obowiązek ustanowienia na rzecz powoda użytkownika części nieruchomości W 2003 r. powód wraz z żoną K. P. zamieszkali przez okres 10 miesięcy w nieruchomości, po czym wyprowadzili się.

Wreszcie pozwana wniosła o obniżenie zachowku powołując się na art. 5 k.c. Pozwana wraz z mężem uzyskują niewielkie dochodu i z trudem wystarcza im na bieżące utrzymanie. Nadto większą część majątku spadkodawczyni przekazała w formie darowizny swojej córce A. K..

Wobec zarzutów strony pozwanej dotyczących stanu zdrowia powoda sąd zawiadomił prokuratora o niniejszym postępowaniu. Prokurator Prokuratury Okręgowej w Krakowie odmówił wstąpienia do sprawy w oparciu o przesłanki art. 7 k.p.c. Prokurator Prokuratury Okręgowej wskazał, że brak jest dokumentacji czyniącej koniecznym rozważenie przez prokuratora potrzeby ubezwłasnowolnienia powoda. Dane dotyczące stanu zdrowia opisują jedynie będące następstwem choroby ograniczenia ruchowe i trudności w uzewnętrznieniu swojej woli w sposób najczęściej stosowany czyli mową, nie wskazują natomiast by powód nie był świadomy otaczającego go świata.

Zaznaczyć w tym miejscu należy, że wynikające ze stanu zdrowia faktyczne ograniczenia dotyczące stronę postępowania cywilnego, nawet przybierające postać choroby psychicznej, nie pozbawiają tej strony zdolności procesowej (por. nadal aktualną uchwałę siedmiu sędziów SN z dnia 12 grudnia 1960 r. I CO 25/60, OSNCK 1961/2, poz. 32, postanowienie SN z dnia 26 sierpnia 1970 r. I CZ 84/70, OSNC 1971/5, poz. 90). Osoba pełnoletnia – a taką osobą jest powód – traci zdolność procesową dopiero z chwilą ubezwłasnowolnienia, zaś do chwili obecnej do ubezwłasnowolnienia powoda nie doszło a przesłanek do złożenia wniosku o ubezwłasnowolnienie prokurator nie dopatrzył się. Zatem powód zdolność procesową posiada. Nie ma również podstaw do kwestionowania skuteczności i prawidłowości udzielonego przez powoda pełnomocnictwa, albowiem również osoba z zaburzeniami psychicznymi,

mająca zdolność procesową, może udzielić pełnomocnictwa procesowego (uchwała SN z dnia 26 lutego 2015 r. III CZP 102/14, LEX nr 1652672).

Na rozprawie w dniu 6 maja 2015 r. sąd uznał na podstawie art. 223 par. 2 w zw. z art. 203 par. 4 k.p.c. za niedopuszczalną proponowaną przez strony ugody sądową, na podstawie której pozwana zobowiązać się miała do (§ 2 ust. 1.2. ugody) przeniesienia na rzecz małżonki Powoda K. P. z domu H. własności nieruchomości powstałej na skutek wydzielania działki nr (...), obręb ewidencyjny (...) P. w drodze prawnie skutecznej darowizny zawartej w prawem przewidzianej formie i do tego, że (§ 2 ust. 2. ugody) A. K. w terminie 3 miesięcy od zawarcia niniejszej ugody przeniesie (spełni świadczenie) na rzecz małżonki Powoda K. P. z domu H. własność nieruchomości składającej się z działki ewidencyjnej nr (...) obręb ewidencyjny (...), K. o powierzchni (...) ha, objętej księgą wieczystą nr (...), w drodze prawnie skutecznej darowizny zawartej w prawem przewidzianej formie, co miałyby prowadzić do uregulowania roszczeń przysługujących powodowi o zapłatę zachowku po W. P. i o uzupełnienie tego zachowku. Ugody o takiej treści należało ocenić jako zmierzającą do obejścia prawa. Uwzględnić bowiem należy, że ustawowe ukształtowanie instytucji zachowku przemawia za oceną, że wierzytelność o zapłatę lub uzupełnienie zachowku z założenia ma przysługiwać tylko osobom, które pozostawały ze spadkodawcą z tak bliskim stosunku rodzinnym, który uzasadnia istnienie po ich stronie uprawnienia do zachowku, co znajduje wyraz normatywny w uregulowaniu zawartym w art. 1002 k.c. Natomiast zawarcie ugody o proponowanej treści prowadziłaby do sytuacji, w której korzyść majątkową z tytułu zachowku po W. P. uzyskaby małżonka powoda, która do zachowku po swojej teściowej w ogóle nie jest uprawniona, a nie w rzeczywistości będący uprawnionym do zachowku. Nadto uwzględnić należało, że powód – poza prawem do zachowku – nie posiada w zasadzie żadnego istotnego majątku, co ujawniło się przy okazji badania przesłanek zwolnienia powoda od kosztów sądowych. Natomiast w wypadku zawarcia ugody o proponowanej treści powód wyzbyłby się bez jakiegokolwiek ekwiwalentu praktycznie całego posiadanego majątku na rzecz małżonki, od której pomocy jest faktycznie silnie uzależniony. Sytuacja taka, przy uwzględnieniu okoliczności, że stan zdrowia powoda niewątpliwie wymaga ponoszenia kosztów na jego utrzymanie, prowadzić musi do wniosku, że proponowana ugoda byłaby rażąco krzywdząca dla powoda, a w konsekwencji jej treść należało ocenić jako sprzeczną z zasadami współżycia społecznego. Jako utrwaloną zasadę współżycia społecznego należy bowiem potraktować zasadę, że nie wolno wykorzystywać prawnego czy faktycznego uzależnienia innej osoby, w szczególności osoby bliskiej, nad której dobrem ma się obowiązek czuwać, do uzyskiwania korzyści kosztem majątku tej prawnie lub faktycznie uzależnionej osoby.

Bezspornym było w sprawie, że uprawnionymi do dziedziczenia z ustawy po W. P. byli: J. P. (2), M. G., A. K. i J. P. (1) po (...) części.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W. P. zmarła w dniu 22 października 2006 r. Spadek po niej nabyła na podstawie testamentu notarialnego z dnia 22 lipca 2004 r. A. G. (obecnie P.) w całości.

Dowód: - postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku k.16

- testament k. 13

Testamentem z dnia 22 lipca 2004 r. testatorka nałożyła na swoją spadkobierczynię tytułem zapisu obowiązek ustanowienia na rzecz syna spadkodawczyni – J. P. (1) prawa użytkowania części nieruchomości objętej księgą wieczystą nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy dla Krakowa- Podgórze w Krakowie składającej się z działek nr (...) zabudowanej budynkiem mieszkalnym nr (...) przy ul. (...) w K., które to prawo ograniczać się będzie do korzystania z jednego pokoju znajdującego się na wprost od głównego wejścia oraz korzystania z wszystkich pomieszczeń.

Dowód: - testament k. 13-14

W skład spadku po spadkodawczyni wchodziła nieruchomość gruntowa objęta księgą wieczystą o nr (...) składająca się z działki nr (...) o powierzchni (...) ha oraz działki nr (...) o powierzchni (...) ha zabudowanej budynkiem mieszkalnym przy ul. (...).

Umową z dnia 22 lipca 2004 r. spadkodawczyni darowała A. K. własność nieruchomości składającej się z działki nr (...) objętej księgą wieczystą (...).

Umową z dnia 4 kwietnia 1995 r. spadkodawczyni darowała A. K., T. K. i K. K. nieruchomość stanowiącą działkę nr (...) objętej księgą wieczystą nr (...).

Dowód: - odpis księgi wieczystej k. 55-58, odpis księgi wieczystej k. 61-64

Wartość rynkowa nieruchomości objętej KW nr (...) stanowiącej niezabudowaną działkę nr (...) i działkę nr (...) zabudowaną budynkiem mieszkalnym jednorodzinny nr (...) położoną przy ul. (...) w K. wg stanu na dzień 22 października 2006 r. a według cen aktualnych wynosi 797.713 zł.

Wartość rynkowa nieruchomości objętej KW nr (...) stanowiącej niezabudowaną działkę nr (...) według stanu na dzień 22 lipca 2004 r. i według cen aktualnych wynosi 609.668 zł.

Wartość rynkowa nieruchomości objętej KW nr (...) stanowiącej działkę nr (...) oraz zabudowaną działkę nr (...) wg stanu na dzień 29 marca 1995 r. wynosi 1.023.615 zł.

Wartość użytkowania części nieruchomości objętej KW nr (...) według poziomu cen na dzień 14 stycznia 2009 r. ograniczonego do korzystania z jednego pokoju i korzystania z wszystkich przynależności wynosi 75.661 zł.

Dowód: - opinia biegłego k. 205-250

- opinia ustna biegłego na rozprawie k. 334

Orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS z dnia 4 stycznia 2010 r. J. P. (1) został uznany za trwale całkowicie niezdolnego do pracy i trwale niezdolnego do samodzielnej egzystencji.

Dowód: - orzeczenie lekarza orzecznika k. 20

Powód przez wiele lat nadużywał alkoholu. Kiedy wracał z pracy, przyjeżdżał do domu rodzinnego przy ul. (...). Spadkodawczyni częstowała go posiłkami. Często spożywał alkohol z kolegami, czasem w gronie rodzinnym. Czasami zostawał na noc. A. K. wybudowała dom ze środków pieniężnych zarobionych podczas pracy męża T. K. za granicą.

Dowód: zeznania świadka M. G. k. 184v, zeznania świadka A. K. k. 185, zeznania świadka Ł. P. 185, zeznania T. K. k. 185, zeznania świadka D. J. k.185v , zeznania świadka M. H. k. 185 v , zeznania świadka C. K. k. 186

Pokój w domu przy ul. (...) został wyremontowany z uwagi na zły stan ścian i zagrzybienie. Wyburzono ścianę łączącą ten pokój z salonem. Powód wraz z małżonką K. P. mieszkali przez okres kilku miesięcy w domu przy ul. (...) po udarze powoda w 2003 r.

Dowód: zeznania świadka K. P. k. 184 , zeznania świadka M. G. k. 184v, zeznania świadka A. K. k. 185, zeznania świadka Ł. P. k. 185

Przy ustalaniu stanu faktycznego oparł się sąd na dowodzie z dokumentów publicznych – odpisie postanowienia, aktu notarialnego– które nie były kwestionowane przez strony i stanowiły dowód na okoliczności urzędowo w tych dokumentach stwierdzone.

Ustalając wartość nieruchomości wchodzącej w skład spadku, darowizn podlegających doliczenia do substratu zachowku oraz prawa użytkowania części nieruchomości oparł się sąd na dowodzie z opinii biegłego B. W.. Opinii tej

dał wiarę w całości. Biegły wykonał opinię zgodnie z odezwą i sporządzona opinia, po dodatkowym wyjaśnieniu na rozprawie, jest zrozumiała i nie wykazuje błędów logicznych. Biegły w sposób wyczerpujący odpowiedział na pytania stron podczas ustnych wyjaśnień do opinii Biegły wyjaśnił, dlaczego przyjął zastosowane współczynniki. Wskazał, że wybór nieruchomości porównawczych dokonał poprzez wybranie nieruchomości najbardziej podobnych, które w danym okresie znajdowały się na porównywanym terenie i oparł się na danych zawartych w aktach notarialnych.

Powoływanie się na opinię prywatną sporządzoną nie mogło stanowić dostatecznego argumentu do podważenia wniosków wynikających z opinii biegłego sądowego. Opinia rzeczoznawcy J. P. (3) nie jest opinią sądową i trudno jest stwierdzić, w jaki sposób rzeczoznawca ją sporządzał, w szczególności czy poprawnie wykonał dobór transakcji porównawczych.

Sąd oddalił wniosek strony pozwanej o przeprowadzenie uzupełniającej opinii. Skoro – co wyżej zostało wyjaśnione – wnioski opinii sporządzonej przez biegłego B. W. pozwalają na ustalenie istotnych dla rozstrzygnięcia okoliczności zbędnym jest przeprowadzanie w tym przedmiocie opinii uzupełniającej.

Sąd oddalił nadto wniosek pozwanej o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego grafologa na okoliczność, czy podpis pod udzielonym pełnomocnictwem jest podpisem powoda oraz wniosek powoda o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego psychiatry na okoliczność, czy powód znajdował się w dacie udzielania pełnomocnictwa w stanie wyłączającej świadomość lub swobodne podejmowanie decyzji lub woli. Ustalenie tych okoliczności nie miało znaczenia dla rozpoznania sprawy.

Sąd ustalił stan faktyczny sprawy także na podstawie zeznań świadków: K. P., M. G., A. K., Ł. P., T. K., D. J., M. H. i C. K.. Zeznania świadków zasługiwały na wiarę nie popadały we wzajemne sprzeczności i uzupełniały się.

Sąd odstąpił od przesłuchiwania stron, bowiem okoliczności, na jakie miały być przesłuchiwane strony, zostały już wyjaśnione przez świadków.

Oddalono wniosek o przeprowadzenie dowodu z oględzin pokoju przy ul. (...), albowiem okoliczność, która miała zostać stwierdzona tym dowodem, została wyjaśniona w toku postępowania dowodowego.

Sąd zważył co następuje:

Zgodnie z art. 991 k.c. zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni - dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadął przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału (zachowek). Jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia.

Jak wynika z ustalonego stanu faktycznego W. P. zmarła w dniu 22 października 2006 r. Spadek po niej nabyła na podstawie testamentu notarialnego z dnia 22 lipca 2004 r. pozwana A. P. w całości. Powód na uzasadnienie żądania pozwu wskazywał nieruchomości, która wchodziła w skład spadku po W. P.. Nadto powołał, że w skład masy spadkowej stanowiącej podstawę obliczenia zachowku wchodzi także nieruchomości darowane innym osobom. Umową z dnia 22 lipca 2004 r spadkodawczyni darowała A. K. własność nieruchomości składającej się z działki nr (...) objętej księgą wieczystą (...), przy czym powód żądał doliczenia (...) wartości nieruchomości, bowiem darczyńcami byli spadkodawczyni i jej małżonek. Umową z dnia 4 kwietnia 1995 r. spadkodawczyni darowała A. K., T. K. i K. K. nieruchomości stanowiącą działkę nr (...) objętej księgą wieczystą nr (...), przy czym powód żądał doliczenia (...) wartości nieruchomości, gdyż obdarowanymi zostały także osoby nie będące spadkobiercami.

Zgodnie z art. 993 k.c. przy obliczaniu zachowku nie uwzględnia się zapisów zwykłych i poleceń, natomiast dolicza się do spadku, stosownie do przepisów poniższych, darowizny dokonane przez spadkodawcę. Pozwana nie kwestionowała faktu dokonania powyższych darowizn.

Mając na uwadze powyższe, wartość masy spadkowej wynosi 1.433.752 zł i składa się na nią:

- kwota 797.713 zł stanowiąca wartość działki nr (...) zabudowanej budynkiem mieszkalnym nr (...) przy ul. (...) w K. (...),
- kwota 304.834 zł stanowiąca (...) wartości działki nr (...) (...),
- kwota 341.205 zł stanowiąca (...) wartości działki nr (...) i zabudowanej działki nr (...) (...).

Nie wykazano w toku postępowania dowodowego twierdzeń powoda, że w skład masy spadkowej po W. P. wchodzi darowizna środków pieniężnych uzyskanych ze sprzedaży działki nr (...) a darowanych A. K. na budowę domu. Żaden ze świadków, w tym żona powoda K. P., nie potwierdziła takiej okoliczności. Zaś z zeznań świadków A. K. i jej męża T. K. wynika, że wybudowali dom ze środków zarobionych za granicą.

Powód podnosił, że przy obliczeniu należnego mu zachowku nie powinno się odliczać wartości prawa użytkowania części nieruchomości objętej księgą wieczystą nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy dla Krakowa- Podgórze w Krakowie składającej się z działek nr (...) zabudowanej budynkiem mieszkalnym nr (...) przy ul. (...) w K., które to prawo ogranicza się do korzystania z jednego pokoju znajdującego się na wprost od głównego wejścia oraz korzystania z wszystkich pomieszczeń, a będącego przedmiotem zapisu testamentu z dnia 22 lipca 2004 r. Powód powoływał się na fakt, że pokój został przerobiony i jest niemożliwym wykonywanie tego prawa. Sąd nie podziela argumentacji powoda i doszedł do przekonania, że wartość użytkowania części nieruchomości ograniczonego do korzystania z jednego pokoju i korzystania z wszystkich przynależności należało odliczyć od należnego powodowi zachowku. Co prawda pokój w domu przy ul. (...) został przerobiony, zburzono ściankę tego pokoju i połączono go z innym pokojem z uwagi na zły stan techniczny ścian. Przebudowa w powyższy sposób budynku nie oznacza jednakże, że ustanowione na rzecz powoda prawo przestało istnieć. Powodowi, jako zapisobiercy, przysługuje roszczenie o ustanowienie przedmiotowego użytkowania, a w dalszej konsekwencji – roszczenia o odszkodowanie w wypadku gdyby z przyczyn leżących po stronie właściciela nieruchomości obciążonej faktyczne wykonywanie użytkowania stało się niemożliwe. Nie można w tym stanie rzeczy przyjąć, że zapisane na rzecz powoda prawo użytkowania nie istnieje, względnie że jest bezwartościowe. Przyjąwszy w konsekwencji należy, że powód zapisem tym otrzymał część należnego mu zachowku (por. art. 991 par. 2 k.c.), a w konsekwencji powodowi przysługuje roszczenie o uzupełnienie zachowku ponad kwotę wartości uzyskanego przez powoda zapisu.

Gdyby dziedziczenie po W. P. następowało na podstawie ustawy, powód dziedziczyłby w (...) części. Zatem wysokość zachowku należnego powodowi wynosi (...) z (...) wartości tego udziału, a zatem (...) substratu zachowku. Jest to kwota 240.625 zł (...) z 1.443.752 zł). Od tej kwoty odliczono wartość użytkowania części nieruchomości – kwotę 75.661 zł i otrzymano kwotę 164.964 zł. Kwotę tę zatem zasądzono od pozwanej na rzecz powoda w pkt I sentencji na podstawie wyżej powołanych przepisów, wraz z odsetkami ustawowymi naliczanymi od dnia 19 lutego 2014 r. (tj. dnia następnego po dniu doręczenia pozwanej pozwu w niniejszej sprawie, co należy traktować jako równoważne z wezwaniem pozwanej do zapłaty) do dnia zapłaty na podstawie art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c. (por. wyrok SN z dnia 6 marca 2014 r. V CSK 209/13, LEX nr 1446457). Nie można podzielić poglądu, że z uwagi na konkretyzację ostatecznej wysokości roszczenia o zachówek dopiero w chwili wyrokowania odsetki za opóźnienie w jego zapłacie należące mogą się dopiero od daty wyrokowania. W niniejszej sprawie powód w pozwie, stanowiącym wezwanie do zapłaty, sprecyzował wysokość sumy, której tytułem zachowku się domaga i powołał okoliczności uzasadniające istnienie i wysokość roszczenia. Pomiędzy datą otwarcia spadku a datą orzekania w niniejszej sprawie nie zaszła na tyle istotna zmiana wartości pieniądza aby należało przyjąć, że fakt ustalania wysokości zachowku według cen z chwili orzekania pociąga za sobą waloryzację świadczenia. Natomiast w panującej od szeregu lat sytuacji gospodarczej funkcja waloryzacyjna odsetek (istotna na przełomie lat 80' i 90' XX z uwagi na panującą podówczas inflację) jest

drugorzędna w relacji do wybijającej się na pierwszy plan funkcji wynagrodzenia odsetkami wierzyciela za korzystanie przez dłużnika za okres opóźnienia z należnego wierzycielowi kapitału. Zasądzenie odsetek za opóźnienie dopiero od daty orzekania, a nie od dnia następnego po dniu wezwania do zapłaty, w sposób nieusprawiedliwiony premiowałoby dłużnika, który zwleka z zaspokojeniem ciążących na nim zobowiązań.

Zdaniem Sądu brak było podstaw do uznania, iż roszczenie powoda stoi w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego (art. 5 k.c.). Prawo do zachowku służy urzeczywistnieniu obowiązków moralnych, jakie spadkodawca ma wobec osób najbliższych. Etyczny charakter tej instytucji ma więc wpływ na ocenę roszczenia o zachówek z punktu widzenia zasad współżycia społecznego, o których mowa w art. 5 k.c. Chodzi mianowicie o to, że ocena ta jest w tej sytuacji zaostrzona, dlatego do nadużycia prawa będzie mogło dojść jedynie wyjątkowo, w wypadkach szczególnie rażących. W rozpatrywanej sprawie brak było podstaw pozwalających na taką ocenę. Sytuacja majątkowo-osobista pozwanej nie stanowi podstawy do zastosowania art. 5 k.c. Pozwana wraz z mężem uzyskują niskie dochody, wystarczające na pokrycie kosztów utrzymania, zaś potrzebę mieszkaniową zaspokaja w domu rodzinnym położonym przy ul. (...). To, że pozwana nie posiada środków pieniężnych na zapłatę zachowku, nie uzasadnia zwolnienia jej z tego obowiązku, ponieważ środki te będzie mogła pozyskać rozporządzając prawem do przedmiotowej nieruchomości. Fakt, że większą część majątku spadkodawczyni przekazała swojej córce A. K. nie może prowadzić do obniżenia czy wyłączenia roszczenia przysługującego powodowi. Postępowanie powoda w stosunku do spadkodawczyni, w szczególności fakt nadużywania za jej życia alkoholu nie może stanowić podstawy do redukcji należnego powodowi zachowku. Okoliczności takie, gdyby ich intensywność i częstotliwość osiągnęła poziom określony w art. 1008 pkt 1 k.c., mogłyby stanowić co najwyżej podstawę do wydziedziczenia spadkobiercy przez spadkodawcę. Jeżeli jednak spadkodawca wydziedziczenia nie dokonał, to nie można z powołaniem się na art. 5 k.c. uzasadniać nimi redukcję roszczenia o zachówek. Sytuacja majątkowa pozwanej i jej rodziny oraz fakt, że świadczyła pomoc na rzecz spadkodawczyni również nie mogły prowadzić do oceny, że dochodząc roszczenia o zachówek powód czyni ze swojego prawa użytek sprzeczny z jego społeczno – gospodarczym przeznaczeniem lub zasadami współżycia społecznego. Sytuacja życiowa powoda, wynikająca już tylko z jego złego stanu zdrowia, jednoznacznie przemawia za oceną, że powodowi środki finansowe z zachowku są potrzebne, tak że nie można uznać, że dochodzenie przez niego roszczenia o uzupełnienie zachowku stanowiło szykanę w stosunku do pozwanej. Fakt, że wysokość roszczenia o zachówek w znacznej części wynika z faktu, że przy jego wyliczeniu uwzględniono darowizny dokonane przez spadkodawczynię również nie stanowi argumentu za obniżeniem należnego powodowi zachowku. Doliczenie darowizn jest bowiem ustawowo przewidzianym mechanizmem mającym chronić uprawnionych do zachowku przed bezpodstawnym ograniczeniem należnego mu zachowku poprzez darowizny dokonane przez spadkodawcę za życia. Zatem nie można czynić powodowi żadnego zarzutu z tego, że z mechanizmu doliczenia darowizn w niniejszej sprawie skorzystał.

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w pkt I sentencji. W dalej idącym zakresie powództwo podlegało oddaleniu jako bezzasadne, o czym na podstawie wyżej powołanych przepisów orzeczono w pkt II sentencji.

O kosztach postępowania orzeczono w pkt III sentencji poprzez ich stosunkowe rozłożenie na zasadzie art. 100 k.p.c. przyjmując za podstawę stosunkowego rozłożenia, że powód wygrywa w zakresie 80 %, a pozwana w zakresie 20 %.

Powód poniósł jako koszty postępowania w postaci wynagrodzenia pełnomocnika: 7.200 zł. oraz opłatę od pełnomocnictwa: 17 zł. Stosownie do wyników postępowania należałby się powodowi zwrot kosztów w kwocie 5,774 zł.

Pozwana poniosła jako koszty postępowania: wynagrodzenie pełnomocnika: 7.200 zł.

oraz opłatę od pełnomocnictwa: 17 zł. Należałby się pozwanej stosownie do wyników postępowania zwrot kosztów w kwocie 1.443 zł.

Kompensując wzajemnie koszty należy się powodowi od pozwanej stosownie do art. 100 k.p.c. zwrot kosztów postępowania w kwocie 4,331 zł. którą zasądzono w pkt III sentencji.

Powód był zwolniony od kosztów sądowych w całości. Nie uiszczono opłaty sądowej od pozwu w kwocie 10.354 zł. Wynagrodzenie biegłego w kwocie 4.569,29 zł pokryto ze środków Skarbu Państwa. Od powoda, stosownie do

wyników postępowania, zarządzono w pkt IV sentencji ściąganie na zasadzie art. 113 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2014.1025 j.t.) z zasądzonego w pkt I roszczenia 20 % tej kwoty, a zatem kwotę 2.985 zł.

Od pozwanej stosownie do wyników postępowania zarządzono w pkt V sentencji ściąganie na zasadzie art. 113 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2014.1025 j.t.) 80 % tej kwoty, a zatem kwotę 11.939 zł.